

UDC 327.56

SCOPUS CODE 3301

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2026-3-221-238>

„დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურა და მმართველობა (IV ნაწილი)

ზვიად ტყაბლაძე საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის პროფესორი, საქართველო
E-mail: tkabladze.zviad@gtu.ge

რეცენზენტები:

თ. კიკნაძე, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი,
E-mail: kiknadzetamar12@gtu.ge

მ. მანჩხაშვილი, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის ასისტენტ-პროფესორი, პოლიტიკის მეცნიერებათა დოქტორი
E-mail: manchkhavilimaia07@gtu.ge

ანოტაცია. სტატია წარმოადგენს IV, დასკვნით ნაწილს ნაშრომისა „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურა და მმართველობა“, რომელიც ეხება საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაცია „დაიშის“ (ისლამური სახელმწიფო, IS, ISIS, ISIL) „ხალიფა“ აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიშის ლიკვიდაციას და ამის შემდგომ განვითარებულ მოვლენებს, სხვა ახალი ლიდერების განადგურებას და ტერორისტული ორგანიზაციის მნიშვნელოვან ცვლილებებს სტრუქტურაში, აქტიურობაში, მის მდგომარეობას ბოლო პერიოდში.

2013 წლისთვის „დაიში“ გაიარა ჩამოყალიბების ყველა ეტაპი, რომელშიც მთავარ წამყვან ძალას წარმოადგენდა ნაციონალისტური ღერძი, ერაყის

ყოფილი სუნიტურ-ზაასისტური ელიტა. სადამ ჰუსეინის დამხობის შემდეგ მისი რეჟიმის ფუნქციონირება არსად გამქრალან და რაიმე ახალი მმართველობის სისტემის გამოგონება „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურის ჩამოყალიბებისთვის საჭირო არ იყო.

თავისი არსებობის პირველივე დღეებიდან „დაიში“ უკვე წარმოადგენდა სრულფასოვან სტრუქტურულ, ცენტრალიზებულ ორგანიზაციას, რომლის ელემენტები აქტიურად ასრულებდნენ საჭირო ფუნქციებს სხვადასხვა მიმართულებით, უფლებამოსილებების დელეგირების მეშვეობით.

მართალია დაჯგუფების რესურსები – ადამიანური, ფინანსური, შეიარაღება და ტერიტორიული, ეტაპობრივად, ჯერ 2017-ში, შემდეგ კი 2019-ში

თითქმის გაქრა, „დაიში“ არსებობს გარკვეული უჯრედების სახით და ზიანის მიყენების უნარი კვლავ შენარჩუნებული აქვს, ხოლო მისი იდეოლოგიის მომხრეები მიმოფანტულები არიან მთელს მსოფლიოში.

საკვანძო სიტყვები: აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში; „დაიში“; მმართველობა; სტრუქტურა; ტერორიზმი.

შესავალი

ვაგრძელებთ ნაშრომების ციკლს, საერთაშორისო ტერორისტული ორგანიზაცია „დაიშის“ (არაბ.: داعش; რომანიზ.: Dā'ish, ინგლ.: Daesh – დაჯგუფების აკრონიმი არაბულად; თვითდასახელება „**ისლამური სახელმწიფო**“ – არაბ.: الدولة الإسلامية; რომანიზ.: ad-Dawla al-Islāmiyya; ინგლ.: Islamic State ან IS, ISIS, ISIL) შესახებ. უკვე გამოქვეყნდა რამდენიმე სტატია, სადაც გავაშუქეთ „დაიშის“ წარმოშობის, იდეოლოგიის, ტერორისტული პროპაგანდის საკითხები.

ამჟამად წარმოგიდგენთ „დაიშის“ ორგანიზაციული სტრუქტურის და მოწყობის შესახებ კვლევის IV, დასკვნით ნაწილს, სადაც განხილულია „დაიშის“ ახალი „ხალიფა“ აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიშის ლიკვიდაცია და ამის შემდგომ განვითარებული მოვლენები, სხვა ლიდერების განადგურება და ტერორისტული ორგანიზაციის აქტიურობის ხასიათის მნიშვნელოვანი ცვლილებები, მისი მდგომარეობა ბოლო პერიოდში.

2019 წლის დამარცხების შემდეგ, ISIS-მა გააიზარა ახალი ტაქტიკა და მიდგომები ოპერაციების ჩა-

ტარებისთვის სირიასა და ერაყში და მოახდინა თავისი სტრუქტურების რეორგანიზაცია – თავდასხმები და რეიდები წერტილოვანი და არჩევითი დარტყმების ხასიათის იყო. „ტერორისტებმა უარი თქვეს ტერიტორიულ პრეტენზიებზე და მიმართეს „პარტიზანულ“ ტაქტიკას – მწყობრიდან გამოჰყავდათ ინფრასტრუქტურა და ანადგურებდნენ პოლიტიკურ ლიდერებს“, აღნიშნავენ ექსპერტები.

პენტაგონის და ერაყის სამხედრო დაზვერვის სამმართველოს მონაცემებით, რეგიონში იმ პერიოდში კიდევ მოქმედებდა 18 ათასამდე ბოვეიკი. მაგალითად, მარტო 2020 წლის აპრილში, ტერორისტებმა მოაწყვეს 87 თავდასხმა ერაყში, სადაც გარდაიცვალა 183 ადამიანი.

შენარჩუნდა ასევე „სახალიფოს“ ფინანსური ბაზა. ტყვეობაში ჩავარდნილი ბოვეიკების ჩვენების თანახმად, მსოფლიო პოლიტიკოსების მიერ არაერთხელ სიტყვიერად „განადგურებული“ ორგანიზაცია ყოველთვიურად იღებდა 3 მლნ. აშშ დოლარის შემოსავალს, მარტო მოსახლეობის დაშინებით კაბალური გადასახადების აკრებით და დამატებით იარაღის, თამბაქოს, მედიკამენტების, ნარკოტიკების, ნავთობპროდუქტების და სხვა საქონლის კონტრაბანდით.

შესაბამისად, აღნიშნული, „იატაკვეშა უჯრედების“ შენახვისა და კონსერვაციის საშუალებას იძლეოდა – 2020 წლისთვის რიგითი ბოვეიკის ხელფასი 250 აშშ დოლარი იყო, ხოლო სავსე მეთაურის – 500–600 აშშ დოლარი. ტოტალური სიღარიბის, კორუფციის, ეკონომიკური და პოლიტიკური კრიზისების, ექსტრემისტული პროპაგანდის

ფონზე, რომელიც ერაცს და სირიას არყევდა, ISIS კვლავ რჩებოდა ანგარიშგასაწევ ძალად [21].

ძირითადი ნაწილი

1. „დაიშის“ ახალი სტრატეგიის ძირითადი ასპექტები და ახალი ალიანსები

ISIS-ის ახალი ლიდერები იკავებდნენ ერთ-ერთ ყველაზე მნიშვნელოვან შუალედურ და სავლელ სამეთაურო პოზიციებს, ორგანიზაციის ჩამოყალიბების და იდეოლოგიური ევოლუციის დროს 2010–2014 წლებში. მათი როლი და ეფექტურობა მკაფიოდ იქნა დემონსტრირებული ერაყისა და სირიის კონფლიქტურ ზონებში. ის ფაქტი, რომ ადამიანები, რომლებიც რამდენიმე წელი ზემოდან სტრატეგიულ მი-

თითებებს ახორციელებდნენ და შემდეგ შეადგენდნენ უმაღლეს ხელმძღვანელობას, ხაზს უსვამდა ტრანსნაციონალური ჯიჰადისტური¹ მოძრაობის ინსტიტუციონალიზაციის მნიშვნელოვან დონეს.

მართალია, ISIS-ის ახალი ლიდერების იდეოლოგია შეიძლება 1990-იანი წლების სხვა სალავიურ-ჯიჰადისტურ² ჯგუფებამდე მიდის, მათი დოკუმენტირებული ისტორია იწყება იმ მომენტიდან, როდესაც 2003 წელს მათ ერთგულება შეჰფიცეს „დაიშის“ დამფუძნებელს აბუ მუსაბ აზ-ზარკავის (Abu Musab al-Zarqawi).³ იმ დროს ბევრმა ფაქტორმა შეუწყო ხელი მათი იდეოლოგიის ჩამოყალიბებას ერაყულ კონტექსტში, თვლის ალ-ჰიშამი:

¹ **ალ-ჯიჰად** (არაბ.: الجهاد; ინგლ.: Jihad). სიტყვასიტყვით „ძალისხმევა“. გაგება ისლამში, რომელიც ნიშნავს ძალისხმევას ალაჰის გზაზე, ბრძოლას სარწმუნოებისათვის, საღვთო ომი ისლამის გავრცელებისთვის

² **სალაფია/სალაფიზმის მიმდევრები** (არაბ.: السلفية; რომანიზ.: as-Salafiyya; ინგლ.: Salafi movement/ Salafism – წინაპარი, წინამორბედები) – მოძრაობა სუნიტურ ისლამში, რომელიც მოუწოდებს მუსლიმებს გაიზიარონ მართლმორწმუნე წინაპრების, ადრინდელი მუსლიმური თემის ცხოვრების წესი და რწმენა. ისინი გამოდიან ნებისმიერი სიახლის წინააღმდეგ, რომელმაც „დაბნელება“ ისლამი, დაწყებული ყურანის განმარტებების მეთოდებით, დამთავრებული მუსლიმურ სამყაროში დასავლეთთან კონტაქტების შედეგად შემოტანილი სიახლეებით. სალაფიტებისთვის არსებობს ერთი აბსოლუტური ქცევის ნიმუში – ისლამის ფუძემდებლის, არაბი რელიგიური, პოლიტიკური და საზოგადო მოღვაწის წინასწარმეტყველ მუჰამადისა (არაბ.: مُحَمَّد; ტანსლიტ.: მუჰამად; ინგლ.: Muhammad; 570/571–632 წწ.) და მისი მიმდევრების ქმედებები პირველ სამ თაობაში. ამ ადრეული ისლამური ერთობის ადათ-წესები, რომელსაც სალაფიტები ისლამის „ოქროს ეპოქას“ უწოდებენ, აყალიბებს მათ იდეოლოგიას. სალაფიზმი დღესაც იცავს ადრეული ისლამის მემკვიდრეობას. მათ იდეოლოგიაში შერწყმულია უკიდურესად კონსერვატიული ისლამის მოაზროვნეთა სწავლებების ცალკეული ფრაგმენტები. სალაფიტების მთავარი იდეოლოგიური ორიენტირია **ვაჰაბიტების** სწავლებები, ცნობილი თავისი სიმკაცრით და უკომპრომისო ბუნებით. **ვაჰაბია/ვაჰაბიზმი** (არაბ.: الوهابية; ტრანსლიტ.: ალ-ვაჰაბია; ინგლ.: Wahhabism) – სუნიტურ ისლამში რელიგიური-პოლიტიკური მიმდინარეობა, რომელიც ჩამოყალიბდა XVIII საუკუნეში. მოძრაობას ეწოდა **მუჰამად იბნ აბდ ალ-ვაჰაბ ათ-თამიმის** (ინგლ.: Muhammad ibn Abd al-Wahhab at-Tamimi; 1699/1703–1792 წწ.) სახელი, რომელიც თავის მხრივ იყო **თაჰი ად-დინ იბნ თაიმის** (ინგლ.: Taqi ad-Din Ahmad Ibn Taymiyyah, 1263–1328 წწ.) მიმდევარი – სირიელი არაბი თეოლოგის, მოსამართლის, ფილოსოფოსის, ეკონომისტის, „სიახლეების“ კრიტიკოსის რელიგიაში. ალ-ვაჰაბი თვლიდა, რომ ჭეშმარიტი ისლამი არსებობდა მხოლოდ წინასწარმეტყველ მუჰამადის მიმდევართა პირველი სამი თაობის „ას-სალაფ ას-სალიჰუნ“ (არაბ.: السلف الصالحون – წმინდანი წინამორბედები/წინაპრები, VII-IX სს.) დროს და ეწინააღმდეგებოდა ყველა გარედან შემოტანილ „ბიდას“ (არაბ.: بدعة; ინგლ.: Bid'ah – სიახლე, ერესი). სალაფიზმის მიმდევრებს ვაჰაბიტებსაც უწოდებენ, მაგრამ თავად სალაფიტები ამას არაკორექტულად თვლიან. ტერმინები სალაფიზმი და ვაჰაბიზმი ხშირად გამოიყენება როგორც ურთიერთშენაცვალებადი.

³ **აბუ მუსაბ აზ-ზარკავი** (ინგლ.: Abu Musab al-Zarqawi; არაბ.: أبو مصعب الزرقاوي; 1996–2006 წწ. ნამდვილი სახელი **აჰმად ფადილ ან-ნაზალ ალ-ხალაილა** (ინგლ.: Ahmad Fadeel al-Nazal al-Khalayleh) ორდანიელი ჯიჰადისტი, ტერორისტი. იყო ისლამისტური ტერორისტული ორგანიზაცია „ალ-კაიდა ერაყში“ (არაბ.: القاعدة في العراق; ინგლ.: Al-Qaeda in Iraq, AQI) ლიდერი, მოკლულია 2006 წლის 7 ივნისს, სარაკეტო თავდასხმის შედეგად.

1. სუნიტები⁴ ერაყში თავს დამარცხებულად და მარგინალიზებულად გრძნობდნენ, თვლიდნენ, რომ აშშ-ს შეჭრამ გააძლიერა ანტისუნიტური ძალები – განსაკუთრებით ქვეყნის შიიტური უმრავლესობა, რომელიც ირანის ხელმძღვანელობით ახდენდა შიიტური ისლამიზმის კულტივირებას.
2. 2003 წლიდან მოყოლებული თავფირიელი⁵ ლიდერების პირველი თაობა (ისინი, ვინც სხვა მუსლიმებს რჯულგანდგომილებად აცხადებდნენ) სიღრმისეულად ეწინააღმდეგებოდა ერაყის ახალ-შობილ დემოკრატია და სადამ ჰუსეინის შემდეგ კონსტიტუციის შემუშავებას. აზ-ზარკავი და აბუ უმარ ალ-ბაღდადი (Abu Omar al-Baghdadi) ⁶ სულ უფრო მეტ სისასტიკეს იჩენდნენ სხვა რელიგიურ ჯგუფებთან მიმართებაში, განსაკუთრებით შიიტების⁷ მიმართ, რომლებიც დომინირებდნენ განვითარებად პოსტბაასისტურ რესპუბლიკაში.

⁴ **სუნიტები** არიან „სუნას“ (არაბ.: **سنة**; ტრანსლიტ.: სუნა – ჩვეულება, მაგალითი) მიმდევრები, რომლებიც უწოდებენ საკუთარ თავს „თემის თანხმობის და სუნას ხალხს“ არაბ.: **أهل السنة والجماعة**; ტრანსლიტ.: აჰლ ას-სუნა ვა ალ-ჯამათი). სუნიზმის მიმდევრები ყურანთან ერთად აღიარებენ სუნას – მუსლიმურ წმინდა ტექსტებს, რომელიც ასახავს წინასწარმეტყველ მუჰამადის ცხოვრებას, როგორც მაგალითი და სახელმძღვანელო მუსლიმური თემისთვის (უმმა) ყურანის შემდეგ. სუნიზმი ყველაზე გავრცელებული, ორთოდოქსალური მიმართულებაა ისლამში, მუსლიმების 85-90% მსოფლიოში სუნიტია. პოლიტიკური მეცნიერების ტერმინოლოგიით, სუნიტები არიან ცენტრისტები, ანუ ისინი, ვინც არ ვარდებიან უკიდურესობაში და უმრავლესობის ინტერესებს იზიარებენ. ასეთმა მიდგომამ საზოგადოებრივ და პოლიტიკურ ცხოვრებაში სუნიზმი გახადა პოპულარული მიმართულება ისლამში. სუნიტების დამახასიათებელი ნიშანია ხელისუფლების არჩევითობის დოქტრინა. შიიტებისგან განსხვავებით, ირჩევენ სასულიერო ლიდერს მუსლიმური თემიდან.

⁵ **თაქფირიზმი** (არაბ.: **تكفير**; ტრანსლიტ.: თაქფირი; ინგლ.: Takfiri) – ეგვიპტური წარმოშობის რადიკალურ-ისლამისტური იდეოლოგია, რომლის საფუძველს წარმოადგენს ადამიანის დადანაშაულება ურწმუნოებაში **ქუფრში** (არაბ.: **كفر**) – ტერმინი, რომლითაც ისლამში აღნიშნავენ ყველაზე საშინელ ცოდვას. ადამიანს, რომელიც გახდა ურწმუნო უწოდებენ **ქაფირს** (არაბ.: **كافر** – ურწმუნო, ურჯულო, უცხო რჯულის, უცხო სარწმუნოების). აქ იგულისხმება ადამიანები, რომლებიც აღმსარებლობენ სხვა არამუსლიმურ რელიგიას, ამასთანავე ქრისტიანებისა და იუდეველთათვის გამოიყენება სპეციალური ტერმინი „საღმრთო წერილის ხალხი“ (არაბ.: **أهل الكتاب**). ზოგიერთი ექსპერტი თვლის, რომ თაქფირიზმი ეგვიპტეში რეპრესიული ავტორიტარიზმის და ეგვიპტური რეჟიმების არაერთი წარუმატებლობის შედეგია, პოლიტიკური ოპოზიციის მიმართულების საქმეში, დაწყებული 1952 წლიდან. ეგვიპტელი პოლიტიკოსის, მწერლის, ისლამისტის საიდ კუტბის (ინგლ.: Sayyid Qutb, 1906–1966 წწ.) ნაშრომების რადიკალურმა ინტერპრეტაციამ, გამოიწვია თაქფირიზმის დაბადება, რომელსაც ავრცელებენ ისლამისტური ტერორისტული ორგანიზაციები, ხოლო აღნიშნული „დაიშის“ იდეოლოგიის ძირითადი ნაწილია.

⁶ **აბუ უმარ ალ-ბაღდადი** (არაბ.: **أبو عمر البغدادي**; ინგლ.: Abu Omar al-Baghdadi), დაბადებული როგორც **ჰამიდ დაუდ მუჰამად ხალილ აზ-ზავი** (ინგლ.: Hamid Dawud Mohamed Khalil al-Zawi, 1959–2010 წწ.) – რადიკალი ისლამისტი, ერაყის არმიის ყოფილი გენერალი, „მუჯაჰიდების საკონსულტაციო საბჭოს“ (Mujahideen Shura Council, MSC) ლიდერი და შემდგომ „ისლამური სახელმწიფოს ერაყში“ (ინგლ.: Islamic State of Iraq, ISI) ამირა 2006–2010 წლებში. 2010 წლის აპრილში მოკლეს სარაკეტო თავდასხმის შედეგად.

⁷ **შიიტები** (არაბ.: **شيعة**; ტრანსლიტ.: შიია – მომხრეები, მიმდევრები) რაოდენობით მეორე ისლამური შტო (შეადგენენ მუსლიმების 10-20%-ს). შიიტები თვლიან, რომ მოციქულმა მუჰამადმა თავისი ხელისუფლება გადასცა თავის ნათესავს, ხალიფა ალის (**ალი იბნ აბი ტალიბი** [ინგლ.: Ali ibn Abi Talib], მუჰამადის ბიძაშვილი და სიძე, მეოთხე მართლმორწმუნე ხალიფა (656–661 წწ.)), პირველი პატივსაცემი იმამი, 12 იმამიდან. ანუ შიიტები მიიჩნევენ, რომ ხალიფა ალი და მისი შთამომავლები არიან ერთადერთი სულიერი მემკვიდრეები და ხელისუფლების ერთადერთი კანონიერი მატარებლები. წინასწარმეტყველ მუჰამადის სიკვდილის (632 წ.) შემდეგ ალის გარშემო წარმოიქმნა დაჯგუფება, რომელიც მალე მომძლავრდა და დასაბამი დაუდო ისლამის ორ მთავარ მიმდინარეობად – სუნიზმად და შიიზმად დაყოფას, რამაც უდიდესი კვალი დააჩინა ისლამის მთელ ისტორიას. შიიტები, თემის ლიდერს უწოდებენ „იმამს“ (არაბ.: **إمام**) – წინ მდგომი, ისლამში ლოცვის წინამძღვარი, განაგებს/მართავს მეჩეთს), რომელიც მათთვის არის ერთდროულად სასულიერო და საერო ძალაუფლების განმახორციელებელი. სუნიტისთვის კი იმამი სასულიერო პირის – მოძღვრის აღმნიშვნელია. შიიტი იმამი აერთიანებს პოლიტიკურ და რელიგიურ ლიდერობას. შიიტების უმრავლესობა ცხოვრობს ირანში, ერაყში, აზერბაიჯანში, ასევე არიან საუდის არაბეთში, ბაჰრეინში, ლიბანში და

3. 2007–2008 წლებში „ალ-კაიდას“ ერაყული ფილიალის დამარცხებამ აშშ-ის სამხედროებთან და სუნიტურ არაბულ ტომებთან, განაპირობა ახალი თაობის ადგილობრივი მტრების – თავფირიული ჯგუფებისა და ორგანიზაციების გაჩენა, ისეთების, როგორიცაა ტომობრივი ფრაქციები, რომლებსაც ხელმძღვანელობდნენ წამყვანი სუნიტი ლიდერები შეიხი აბდ ას-სათარ აბუ რიშა (Sheikh Abdul Sattar Abu Risha), შეიხი ჯაბარი ალ-ფაჰდავი (Sheikh Jabbar al-Fahdawi), შეიხი სუბაჰ ალ-მაჰალავი (Sheikh Subah al-Mahalawi) და შეიხი ფაისალ ალ-ისავი (Sheikh Faisal al-Issawi) [20].

4. ISIS-ის ახალმა ლიდერებმა მიიღეს ფინანსურ მართვასა და დაზვერვის ოპერაციებში გამოცდილება და ამ უნარებმა საშუალება მისცა მათ დამკვიდრებულიყვნენ მიტოვებულ სოფლებსა და ქალაქებში, სადაც მოსახლეობა ვერ ბრუნდებოდა რელიგიური, ეთნიკური და უსაფრთხოების შეხედულებებიდან გამომდინარე და ეკონომიკური მიზეზების გამო. ახალმა ლიდერებმა შეცვალეს ISIS-ის ფუნქციონირების მეთოდები და უფრო მეტი ყურადღება დაუთმეს სუნიტ-შიიტურ კონფლიქტს და სთავაზობდნენ ეკონომიკურ სტიმულს გადმობირებისათვის.

„დაიშის“ ყოველკვირეულ გაზეთ ან-ნაბაში (Al-Naba) გამოქვეყნებულმა სტატიებმა, 2019 წლის ოქტომბერში და ახალი წარმომადგენლის აბუ ჰამზა ალ-ყურაში ალ-მუჰაჯირის (Abu Hamza al-Qurashi

al-Muhajir) აუდიო შეტყობინებებმა, მოასწავა „დაიშის“ ახალი ერის დაწყება. მასში განსაზღვრული იყო ISIS-ის შემდეგი ნაბიჯები მეთოდოლოგიის, ორგანიზაციასა და სტრატეგიასთან მიმართებაში:

- **ორგანიზაციის იდეოლოგიური კავშირის უზრუნველყოფა აზ-ზარკავისთან** – ახალ ხელმძღვანელობას სურს მისდევდეს აზ-ზარკავის იდეოლოგიას „უახლოეს მტერთან ბრძოლაში, შორეული მტრის მხედველობიდან დაკარგვის გარეშე“;

- **ანტისემიტურ რიტორიკაზე ყურადღების გამახვილება** – ებრაელებთან ბრძოლის ახალი ეტაპის დაწყება და დაბრუნება იმისა, რაც წაართვეს მუსლიმებს, მათ შორის იერუსალიმის და დროშის გადაცემა მუჰამად ბინ აბდ ალ-ლაჰ ალ-მაჰდისთვის (Muhammad bin Abdullah al-Mahdi (მოსალოდნელი მაჰდი, ანუ მესია);

- **საბრძოლო მოქმედებათა სფეროების გაფართოება** – მათ რიცხვში შედის იემენი, ლევანტი, სინაი, ლიბია, სომალი, ხორასანი, პაკისტანი, ინდოეთი, კავკასია, დასავლეთ და ცენტრალური აფრიკა, თუნისი და ალჟირი;

- **სუნიტურ თემებთან შერიგების მცდელობა და ამის წარდგენა, როგორც ერთადერთი წინსვლის გზა** – ეს შერიგება მოიცავდა ზოგიერთ ტომს და ცალკეულ პიროვნებებს, რომლებიც თანამშრომლობდნენ ჯართან, პოლიციასთან და „განდგომილ“ პოლიტიკურ პარტიებთან;

იემენში. მექას გარდა, შიიტებს თავყანისცემის ადგილებია ერაყის ქალაქები ნაჯაფი და ქარბალა, ასევე ირანული ყუმი და მეშჰედი. არსებობს შიიტებში რამდენიმე განშტოება/მიმდინარეობა. შიიტებისთვის წმინდანია პირველი 12 იმამი, რომლებიც არიან პირდაპირი შთამომავლები ხალიფა ალი იბნ აბი ტალიბის, მისი შვილების და შვილიშვილების. შიიტობა თავიდანვე გამოირჩეოდა მისტიციზმით, მაგალითად სჯერათ მე-12 ბოლო იმამის, მუჰამად ალ-მაჰდის, რომელიც გაუჩინარდა IX საუკუნის დასასრულს. ალ-მაჰდი (მესია) ხელახლა მოველინება, გამოჩნდება განკითხვის დღეს/საშინელი სამსჯავროს დროს და აღადგენს დედამიწაზე სამართლიანობას.

- ხაზგასმით იმის აღნიშვნა, რომ დემოკრატია არ შეიძლება წარმოდგენილი იყოს როგორც გამო-სავალი – ერაყის სახელმწიფო სუსტია და არ შეუძ-ლია წინააღმდეგობა გაუწიოს ISIS-ის იარაღს;

- სტაბილურობის ჩაშლის მიზნით, დაუძლუ-რებამდე ომის წარმოება – პოლიტიკური სისტემები ისეთ ქვეყნებში, როგორებიცაა ერაყი და სირია, ვერ გახდება სტაბილური, უსაფრთხოების უწყვეტი კრიზისების ფონზე;

- რელიგიური მმართველობის და სათნოების დაწესება ISIS-ის იდეოლოგიის თანახმად – ნების-მიერი იდეოლოგია, რომელიც უარყოფს „სათნო-ბას“ (სწორი ისლამური მრწამსი და წეს-ჩვეულებები, როგორც ISIS-ი განსაზღვრავს მათ), არსები-თად უარყოფს ისლამსა და ღმერთის მმართველო-ბას, ISIS-ის პროპაგანდის მიხედვით;

- უფრო ღია ურთიერთქმედების სტრატეგიის მიღება – ახალ ლიდერებს შეუძლიათ გავლენა მო-ახდინონ ჯიჰადისტურ წრეებზე, თავიანთი ეფექ-ტური საკანონმდებლო კომიტეტებისა და ადამია-ნების მეშვეობით, რომლებიც ქადაგებენ ISIS-ის იდეალებს სასაზღვრო სოფლებში, ერაყისა და სირიის შემთხვევაში;

- მედიის გამოყენება დაჯგუფების იდეოლო-გიის გავრცელებისთვის – ლიდერებმა გაამყარეს თავიანთი იდეოლოგია ახლო აღმოსავლეთში, აფრიკაში, სამხრეთ აზიასა და აღმოსავლეთ აზიაში სხვა ჯიჰადისტური ჯგუფების ხარჯზე, მედიის ეფექტური გამოყენებით, ჯიჰადისტურ დისკურს-ზე გავლენის მოხდენისა და მეტი მხარდაჭერის მოსაპოვებლად [20].

ალიანსებმა და ურთიერთობებმა ჯიჰადისტურ ჯგუფებს შორის, „ალ-კაიდას“⁸ და მისი განშტოე-ბების ჩათვლით, დაჯგუფების ერაყში გამოჩენის და აშშ-ის ინტერვენციის შემდეგ განიცადეს სხვადა-სხვა ცვლილება. არსებითად, ამ მოვლენებმა გა-მოავლინა შიდაჯიჰადისტური მრავალფეროვნება იურისპრუდენციისა და მიდგომების თვალსაზრი-სით. ზოგიერთმა ჯგუფმა მიიღო „ინკლუზიური“ მიდგომა, რომელიც თავდაპირველად აზ-ზარკავის მიერ იყო წინ წაწეული, რომელმაც ალ-კაიდას ერთ-გულება გამოუცხადა 2004 წელს და თავის სიკვ-დილამდე, 2006 წლის ივნისამდე ხელმძღვანელობ-და ჯგუფის ერაყის ფილიალს. ეს ინკლუზიურობა საშუალებას იძლეოდა სხვადასხვა სალაფიურ-ჯი-ჰადისტურ ფრაქციებს მონაწილეობა მიეღოთ შუ-რას საბჭოში, რომელიც პასუხისმგებელი იყო

⁸ ალ-კაიდა (არაბ.: **القاعدة**; ტრანსლიტ.: ალ-კაიდა; ინგლ.: Al-Qaeda ან al-Qa'ida – ბაზა, ფუნდამენტი, ფუძე, საყრდენი); სრული სახელწოდება „ალ-კაიდა ას-სულბა“ (არაბ.: **القاعدة الصلبة**; ინგლ.: Al-Qa'idah al-Sulbah – მტკიცე საფუძველი) საერთაშორისო ტერორისტული, ულტრარადიკალური, სალაფიტური, ისლამისტური ორგანიზაცია. შეიქმნა 1988 წ. 11 აგვისტოს (ან XX ს 80-იანი წწ.). ორგანიზაციის მიზანია ისლამურ ქვეყნებში „დიდი ისლამური სახალიფოს“ შექმნა. დაარსებიდან მოყოლებული მისი ლიდერი იყო N 1 საუდელი ტერორისტი **უსამა ბინ ლადინი** (Osama bin Ladin; 1957–2011 წწ.), 2011 წლიდან კი **აიმან აზ-ზავაჰირი** (Ayman al-Zawahiri; 1951–2022 წწ.). 1998 წელს კენიასა და ტანზანიის დედაქალაქების აშშ-ის საელჩოებში აფეთქებების მოწყობის შემდეგ „ალ-კაიდამ“ მსოფლიოში N 1 ტერორისტული ორგანიზაციის სტატუსი მოიპოვა. „ალ-კაიდა“ პასუხისმგებელი გახდა ტერაქტების დაგეგმვასა და განხორციელებაზე, მათ შორის აშშ-ში 2001 წ. 11 სექტემბრის ტერაქტების. ორგანიზაციის ამჟამინდელ დე-ფაქტო ლიდერად ითვლება ეგვიპტელი ტერორისტი, ზედმეტსახელით **საიფ ალ-ადილი** ანუ „მართლმსაჯულების მახვილი“ (არაბ.: **سيف العدل**; ინგლ.: Saif al-Adel, ნამდვილი სახელი **მუჰამად სალაჰ ად-დინ ალ-ჰალიმ ზაიდან** [ინგლ.: Mohamed Salah al-Din al-Halim Zaidan]; დაბ. 1960/63).

პოლიტიკის შემუშავებაზე, ოპერაციების დაგეგმვასა და საველე როლების კოორდინაციაზე. ზოგიერთ ჯგუფს შიდა არჩევნების ჩატარებაც კი სურდა.

ამ მიდგომას წინ სწევდა აბუ უმარ ალ-ბაღდადი, რომელიც ხელმძღვანელობდა „ისლამურ სახელმწიფოს ერაყში“ (არაბ.: دولة العراق الإسلامية; ინგლ.: Islamic State of Iraq, ISI) 2006 წლიდან 2010 წლამდე და სალაფიურ-ჯიჰადისტური ფრაქციების წევრებს ერთობლივი ოპერაციების კოორდინატორების თანამდებობაზე არჩევის უფლებას აძლევდა იმ პირობით, რომ ისინი არ დაიკავებდნენ ხელმძღვანელ თანამდებობებს (დაჯავშნილი მისი ჯგუფისთვის).

ზოგიერთი ფრაქცია თვლიდა, რომ მხოლოდ ერთ ლიდერს უნდა შეჰფიცო და არა რამდენიმე ლიდერთან შეხვიდე კოალიციაში. სწორედ ასეთი მიდგომა შეირჩია ISIS-ის „ხალიფა“ ალ-ბაღდადიმ, სადაც ნებისმიერი, ვინც უარს იტყოდა მის ერთგულებაზე, გამოცხადდებოდა დისიდენტად, განდგომილად, მტრად, რომელიც უნდა მოეკლათ.

2014–2017 წლებში, ISIS-მა აიღო კონტროლი ყველა სხვა ჯიჰადისტურ დაჯგუფებაზე, მათ შორის იმათზეც, რომლებთანაც მას ალიანსები ჰქონდა. ალ-ბაღდადიმ აიძულა ყველა ჯგუფი მისთვის ერთგულებაზე ფიცი დაედო, გამოაცხადა რა თავი უზენაეს ხელისუფალად ყველაფერში, რაც იდეო-

ლოგიას, იურისპრუდენციას, ორგანიზაციასა და პროცედურებს უკავშირდებოდა. ალ-ბაღდადის ლიკვიდაციის შემდეგ, ISIS-ი გადახედვის და ევოლუციის პროცესში იმყოფებოდა, ეძებდა ხელსაყრელ გარემოს და ადგილობრივ მოკავშირეებს, იმ პირობით, რომ უკანასკნელნი გაატარებდნენ ისლამის თავიანთ ვერსიას.

ჯერ კიდევ XX ს-ის 90-იან წლებში ავღანეთში, „ალ-კაიდამ“ ჩამოაყალიბა ალიანსი ტალიბანთან,⁹ მიუხედავად იმისა, რომ უკანასკნელს ჰქონდა თეოლოგიურ-იდეოლოგიური განსხვავებები მასთან. აზ-ზარკავიც აფორმებდა ალიანსებს ერაყში სუფიურ, სალაფიურ ჯგუფებთან და „ძმებ მუსლიმებთან“, მიუხედავად იმისა, რომ მათ ერეტიკოსებს უწოდებდა.

აბუ უმარ ალ-ბაღდადიმაც, ანალოგიურად დაამყარა ალიანსები Ansar al-Islam-თან, Kata'ib Abu Bakr al-Salafi-თან და Al-Jama'a al-Salafiyya Al-Muqatila-თან (სალაფიტური ჯგუფი), თუმცა იმ დროს იგი ამ ჯგუფებს თვლიდა დისიდენტურად. ამრიგად, ISIS-ს უწევდა ბალანსირება კავშირების შექმნასა და იდეოლოგიური სისუფთავის საჭიროებას შორის. შეიძლება ითქვას, რომ „დაიში“ გადადიოდა „სახელმწიფოს მმართველი ჯგუფიდან, შეიარაღებული ორგანიზაციის მმართველ ჯგუფზე“ [20].

⁹ მოძრაობა ტალიბანი (პუშტუ.: طالبان; ინგლ.: Taliban; ისინი ვინც სწავლობენ) – ისლამისტური, რელიგიური-პოლიტიკური გასამხედროებული მოძრაობა, რომელიც მსოფლიოს ბევრ ქვეყანაში და გაეროს მიერ (2003 წლიდან) ითვლება ტერორისტულ ორგანიზაციად. შეიქმნა 1994 წელს პუშტუნების მიერ, რომლებიც მართავდნენ ავღანეთს 1996–2001 წწ. და პაკისტანის ჩრდილოეთით ვაზირისტანის რეგიონს 2004 წლიდან. 2021 წელს, აშშ-ის მიერ ავღანეთიდან ჯარების გაყვანის შესახებ განცხადებასთან დაკავშირებით, ტალიბებმა შეტევა წამოიწყეს და ავგისტოსთვის დაამყარეს კონტროლი ქვეყნის უმეტეს ნაწილზე, 15 ავგისტოს კი დაიკავეს დედაქალაქი ქაბული და გამოაცხადეს „ავღანეთის ისლამური საამიროს“ (Islamic Emirate of Afghanistan) შექმნა. 2016 წლის 25 მაისიდან ტალიბანის ამჟამინდელი ლიდერი, ღვთისმეტყველი, რელიგიური, სამხედრო და პოლიტიკური მოღვაწეა დეოზანდი (სუნიტური მოძრაობა ინდოეთიდან) მავლავი ჰაიბატულაჰ ახუნზადა (ინგლ.: Mawlawi Haibatullah Akhundzada; დაბ. 1961). 2021 წლის 15 ავგისტოდან კი ავღანეთის დე-ფაქტო ამირა.

2. აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიშის ლიკვიდაცია

**This horrible terrorist leader is no more –
President Biden [39]**

ვაშინგტონის თანახმად, აშშ-ის სპეცოპერაცი-
ბის ძალებმა (United States Special Operations Forces,
SOF) წარმატებით ჩაატარეს ანტიტერორისტული
ოპერაცია, რითაც დასრულდა ორწლიანი ნადი-
რობა „დაიშის“ დაჯგუფების ლიდერზე. აშშ-ის
პრეზიდენტმა ჯო ბაიდენმა¹⁰ გამოაცხადა, რომ აბუ
იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში¹¹ ლიკვიდირებულ
იქნა კონტრტერორისტული რეიდის დროს 2022
წლის 3 თებერვალს, ხუთშაბათს, დილით ადრე, „ეს
საშინელი ტერორისტი ლიდერი უკვე აღარ არის ...
ჩვენი შეიარაღებული ძალების მამაცობისა და
უნარიის წყალობით, ბრძოლის ველიდან მოვხსენით

აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-ყურაიში – ISIS-ის ლი-
დერი. ყველა ამერიკელი მშვიდობიანად დაბრუნდა
ოპერაციიდან“ [39]. რეიდის სამიზნე იყო სამსარ-
თულიანი საცხოვრებელი სახლი, სირიის ოპოზი-
ციის მიერ კონტროლირებად ქალაქ ატმას¹² გარეუ-
ბანში, თურქეთის საზღვართან 48 კილომეტრში.

საგულისხმოა, რომ ტერორისტის მიერ არჩეულ-
მა ადგილსამყოფელმა გამოიწვია გარკვეული ინტ-
რიგა, ვინაიდან ატმა „ალ-კაიდასთან“ დაკავშირე-
ბული Hay'at Tahrir al-Sham-ის¹³ დაჯგუფების
ტერიტორია იყო, რომელსაც ხელმძღვანელობდა
საველე მეთაური აბუ მუჰამად ალ-ჯულანი, იგივე
აჰმად ჰუსაინ აშ-შარაა (სირიის ამჟამინდელი პრე-
ზიდენტი). HTS თავის დროზე აწარმოებდა ოპერა-
ციებს „დაიშის“ უჯრედების წინააღმდეგ იდლიბის
პროვინციაში და ცდილობდა კონკურენტი ჯიჰა-
დისტების განადგურებას [8].

¹⁰ **ჯოზეფ/ჯო რობინეტ ბაიდენი უმცროსი** (ინგლ.: Joseph Robinette Biden, Jr.; დაბ. 1942 წ.) – აშშ-ის სახელმწიფო და პოლიტიკური მოღვაწე, დემოკრატიული პარტიის წევრი, აშშ-ის 46-ე პრეზიდენტი, 2021–2025 წლებში.

¹¹ **აბუ იბრაჰიმ ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში/ყურაიში** (არაბ.: أبو إبراهيم الهاشمي القرشي; ინგლ.: Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi; 05.10.1976 – 03.02.2022) – საერთაშორისო ერაყელი ტერორისტი, ისლამისტი, „დაიშის“ ლიდერი და მეორე „ხალიფა“. მისი ნამდვილი სახელი იყო **ამირ მუჰამად აბდ არ-რაჰმან ალ-მავლი ას-სალბი** (არაბ.: أمير محمد عبد الرحمن المولى الصلبي; ინგლ.: Amir Mohammed Abdul Rahman al-Mawli al-Salbi).

¹² **ატმა** (არაბ.: اطمه; ინგლ.: Atma) ქალაქი ჩრდილოეთ სირიაში, იდლიბის პროვინციაში, თურქეთის საზღვართან.

¹³ **„ჰაიათ თაჰრირ აშ-შამი“** (არაბ.: هيئة تحرير الشام; „ლევანტის/შამის განთავისუფლების ორგანიზაცია“; ინგლ.: Organization for the Liberation of the Levant/Hay'at Tahrir al-Sham ან HTS), ისლამისტური შეიარაღებული დაჯგუფება, რომლის ისტორია იწყება სირიის სამოქალაქო ომის დასაწყისიდან და ყოველთვის რჩებოდა საშიშ ოპოზიციურ ძალად ასადის რეჟიმისთვის და დაკავშირებული იყო „დაიშის“ დამფუძნებელთან. ერთი პერიოდი იყო ლოკალიზებული დაჯგუფება, რომელიც ინარჩუნებდა სალაფიურ-ჯიჰადისტურ იდეოლოგიას, მიუხედავად მისი საჯარო გამოცხადებისა „ალ-კაიდასაგან“ 2017 წელს. HTS-ი შეიქმნა 2017 წლის 28 იანვარს, Jabhat Fatah al-Sham-ის (ყოფილი al-Nusra Front) რებრენდინგის შედეგად, რომელიც გაერთიანდა რამდენიმე ჯგუფთან ერთად: Harakat Nour al-Din al-Zinki, Liwa al-Haq, Jaysh al-Sunna და Jabhat Ansar al-Din-ი.

სირიაში, 13-წლიანი დამანგრეველი სამოქალაქო ომის შემდეგ, 2024 წლის 8 დეკემბერს, ბაშარ ალ-ასადის რეჟიმი დაემხო, იმ შეტევის შედეგად, რომელსაც მეთაურობდა დაჯგუფება HTS-ის საველე მეთაური, **აჰმად ჰუსაინ აშ-შარაა** (არაბ.: أحمد حسي الشراع; ინგლ.: Ahmed Hussein al-Sharaa), იგივე **აბუ მუჰამად ალ-ჯულანი** (არაბ.: أبو محمد الجولاني; ინგლ.: Abu Mohammad Al-Julani/al-Golani/al-Jawlani, ფსევდონიმი „ალ-ჯულანი“ მიუთითებს, რომ ოჯახი წარმოშობით ოკუპირებული გოლანის მაღლობებიდან იყო [არაბ.: „ჰადბათ-უ-ლ-ჯავლან“; ინგლ.: Golan Heights] – ამჟამად სირიის პოლიტიკური მოღვაწე და პრეზიდენტი 2025 წლის 29 იანვრიდან. აშ-შარაამ საკვანძო როლი შეასრულა ასადის რეჟიმის ჩამოგდებასა და სირიის გარდამავალი მთავრობის (Syrian transitional government) შექმნაში.

ისტორია ისევ განმეორდა: იბრაჰიმ ალ-კურაიში, ალ-ბაღდადის მსგავსად მოკლეს, როცა უკანასკნელი, „დაიშის“ მოწინააღმდეგეთა მიერ კონტროლირებად ტერიტორიაზე იდლიბში იმალებოდა და თავი აიფეთქა დევნის დროს, ხოლო მისი თავშესაფარი იყო ბარიშა, 16 კილომეტრში ატმადან სამხრეთით.

დაზვერვის ინფორმაციით, ალ-კურაიში ოჯახთან ერთად ცხოვრობდა საცხოვრებელი კორპუსის მეორე სართულზე, საიდანაც მართავდა ISIS-ს და კურიერების მეშვეობით გასცემდა ბრძანებებს სირიაში და სხვაგან. ატმაში ყოფნისას ის ფაქტობრივად არ გამოდიოდა გარეთ.

აშშ-ის მაღალი თანამდებობის პირების თქმით, დეტალურად შეისწავლეს შესაძლო სახმელეთო რეიდი, შეიმუშავეს ათობით სცენარი და ადგილზე შეფასდა ვითარების რისკები. კორპუსში, პირველ სართულზე ცხოვრობდა სხვა ოჯახი, რომელიც, როგორც ითვლება, არ იყო დაკავშირებული „დაიშთან“ და არ იცოდა მისი ლიდერის არსებობის შესახებ. აშენდა საცხოვრებელი კომპლექსის მაკეტი და ინჟინრებმა შეისწავლეს შენობის აფეთქების შედეგად განადგურების ალბათობა.

ბაიდენს შესაძლო ოპერაციის დეტალები 2021 წლის დეკემბერში გააცნეს. მან 2 თებერვალს რეიდის ჩატარების ნებართვა გასცა და რეალურ დროში უყურებდა თეთრი სახლის სიტუაციების ოთახიდან სპეცოპერაციას, როდესაც რამდენიმე ვერტმფრენი ჩაფრინდა ატმაში შუალამისას.

აშშ-ის სპეცრაზმს ადგილზე მძიმე წინააღმდეგობა შეხვდა და საჟოლო იარაღის ცეცხლის ქვეშ აღმოჩნდნენ. რეიდის დროს ერთი ვერტმფრენი მწყობრიდან გამოვიდა. პენტაგონის პრესსპიკერმა,

გადამდგარმა კონტრ-ადმირალმა ჯონ კირბიმ (John Francis Kirby) განაცხადა, რომ აშშ-ის ძალებმა შემდეგ სახლიდან 10 ადამიანის, მათ შორის რვა ბავშვის გამოყვანა, რომელთაგან ექვსი პირველ სართულზე იმყოფებოდა.

ოპერაციის დროს ალ-კურაიშიმ სახლის მესამე სართულზე აამოქმედა ასაფეთქებელი მოწყობილობა, რის შედეგად მოიკლა თავი და მოკლა ცოლი და ორი შვილი [15]. პრეზიდენტმა ბაიდენმა ამას „სიმბდალის ბოლო აქტი“ უწოდა. სხვა მონაცემებით გარდაიცვალა ოჯახის 12 წევრი, მათ შორის ბავშვები და ქალები [8]. ამერიკელმა სამხედროებმა განაცხადეს, რომ ასევე მოკლეს ალ-კურაიშის ცოლი და ერთ-ერთი მოადგილე, რომლებმაც ცეცხლი გაუხსნეს ამერიკულ ჯარს. ტერორისტული დაჯგუფების მაღალი რანგის მოხელეს ვინაობა არ დასახელდა, მაგრამ წარმოდგენილ იქნა დრამატული ოპერაციის დეტალები [15]. სამხედროების თქმით, ტერორისტის გვამი, რომელიც აფეთქების სიმძლავრის შედეგად შენობის გარეთ იყო გადმოგდებული, იპოვეს მიწაზე.

აშშ-ის ცენტრალური სარდლობის მეთაურმა, გენერალმა კენეტ მაკენზიმ (Gen. Kenneth F. McKenzie Jr.) Middle East Institute-ის მიერ ორგანიზებულ ონლაინფორუმზე შემდეგნაირად აღწერა სპეცოპერაცია: „აფეთქება ისეთი ძლიერი იყო, რომ მოკლა ყველა მესამე სართულზე. მართალია ალ-კურაიში არც ისე ცნობილი იყო, როგორც ალ-ბაღდადი, მაგრამ იგი იყო ოპერატიული დაგეგმარების ოსტატი და ოპერაციების ხელმძღვანელი, რომელიც პირდაპირ და ირიბად პასუხისმგებელია მრავალ მხეცობაზე, მათ შორის ეზიდის მოსახლობის წინააღმდეგ ... როცა თქვენ არ გყავთ ცენტრალური ბირთვი,

რომელსაც შეუძლია ფულის განაწილება, მათ უფრო გაუძნელობათ რესურსების მიღება“ [39].

ვაშინგტონი იმედოვნებდა, რომ ალ-კურაიშის მკვლელობა „დაიშის“ აღორძინებას შეაჩერებდა. ბუნებრივია „დაიშის“ მორიგი ლიდერის ლიკვიდაციამ სერიოზული ზიანი მიაყენა ტერორისტულ ორგანიზაციას, მაგრამ, ჯონ ალტერმანმა (Jon Alterman) გავლენიანი CSIS-დან აღნიშნა, რომ „ლიდერის დაკარგვა მათ [IS] უფრო მეტად გახდის პარანოიკულად ... ჩვენ გვინდა, რომ ისინი პარანოიკები იყვნენ და გვინდა, ეძებონ მოლაპატეები თავიანთ შორის. ეს სრულიად დამღუპველი და მშვენიერი იქნება“. ჯომანა კადურმა (Jomana Qaddour) კი Atlantic Council-დან თქვა, რომ „ყოველთვის კარგია, როცა ISIS-ის მეთაური ნადგურდება. მაგრამ ეს, რა თქმა უნდა, არ არის უკანასკნელი“ [15].

და მართლაც, ალ-კურაიშის ლიკვიდაციის შემდეგ, „ისლამური სახელმწიფოს“ ახალი პრესპიკერის, აბუ უმარ ალ-მუჰაჯირის (Abu Umar al-Muhajir), აუდიოგზავნილში, 2022 წლის 10 მარტს, მესამე „ხალიფად“ დასახელდა ერაყელი ყოფილი სამხედრო, **აბუ ალ-ჰასან ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში** (არაბ.: أبو الحسن الهاشمي القرشي; ინგლ.: Abu al-Hasan al-Hashimi al-Qurashi), დაბადებული, როგორც ნურ ბინ აბდ ალ-ჰარიმ ალ-მუტნი ალ-უბაიდი არ-რიფაი (არაბ.: نور بن عبد الكريم المظني الغبيدي الرفاعي; ინგლ.: Nour Karim al-Mutni Al-Obaidi Al-Rifai).

მესამე „ხალიფა“ დიდხანს არ გაჩერებულა „ტახტზე“. სულ რაღაც რამდენიმე თვეში, იმავე

წლის 15 ოქტომბერს „თავისუფალი სირიის არმია“ (Free Syrian Army, FSA) მოკლა სამხრეთ სირიაში, დარაას პროვინციაში მდებარე ქალაქ ჯასიმის შემოგარენში [5].

2022 წლის 30 ოქტომბერს, აბუ უმარ ალ-მუჰაჯირმა ახალი განცხადება გააკეთა, მესამე ხალიფას გარდაცვალების შესახებ და დაამატა, რომ შურას საბჭომ აბუ ალ-ჰასან ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიშის მემკვიდრედ, ანუ „დაიშის“ მეოთხე „ხალიფად“ განიხილა **აბუ ალ-ჰუსაინ ალ-ჰუსაინი ალ-კურაიში** (არაბ.: أبو الحسين الحسيني القرشي; ინგლ.: Abu al-Hussayn al-Hussayni al-Qurashi). სხვადასხვა მონაცემით აბუ ალ-ჰუსაინ ალ-ჰუსაინი „ისლამურ სახელმწიფოს“ 2013 წლის დასაწყისში შეუერთდა და იგი გახდა პირველი სირიელი „ხალიფა“ რანგში [6].

2023 წლის 30 აპრილს, თურქეთის პრეზიდენტმა რეჯეპ თაიპ ერდოღანმა განაცხადა, რომ თურქეთის დაზვერვამ 29 აპრილს მიაგნო და მოკლა „დაიშის“ მეოთხე „ხალიფა“. რამდენიმე თვის შემდეგ, 3 აგვისტოს, „დაიშის“ ოფიციალურმა პრესპიკერმა აბუ ჰუდაიფა ალ-ანსარი (Abu Hudhayfah al-Ansari), აბუ ალ-ჰუსაინ ალ-ჰუსაინი ალ-კურაიშის სიკვდილი დაადასტურა და აღნიშნა, რომ ის დაიღუპა HTS-თან პირდაპირი შეტაკებების დროს იდლიბის პროვინციაში, და დაადანაშაულა HTS, რომ ისინი მოქმედებდნენ, როგორც თურქეთის დაზვერვის აგენტები [24].

მეხუთე და „დაიშის“ ამჟამინდელი „ხალიფა“¹⁴ არის **აბუ ჰაფს ალ-ჰაშიმი ალ-კურაიში** (არაბ.: أبو حفص الهاشمي القرشي; ინგლ.: Abu Hafs al-Hashimi al-

¹⁴ ამ პუბლიკაციის მომზადების დასრულების დროს (2026 წლის თებერვალი).

Qurashi), რომელიც დასახელდა ხალიფად, ორგანიზაციის წარმომადგენლის აბუ ჰუზაიფა ალ-ანსარის აუდიომიმართვაში 2023 წლის 3 აგვისტოს. აბუ ჰაფსის ადრეული ცხოვრების შესახებ ძალიან ცოტა რამ არის ცნობილი. ISIS-მა მხოლოდ ის აღიარა, რომ ის დაჯგუფების დიდი ხნის ვეტერანი იყო. სირიისა და ერაყის ომების, IS-ის საკითხების ცნობილი დამოუკიდებელი მკვლევრის აიმან ჯავად ათ-თამიმის (Aymenn Jawad Al-Tamimi) აზრით, „აბუ ჰუზაიფა ალ-ანსარის აუდიომიმართვაში, ახალი ხალიფას გამოცხადებასთან ერთად ციტირებული შუასაუკუნეების ისლამის არაერთი მეცნიერის ნაშრომი, აბუ ჰაფსის სახალიფოს მხარდასაჭერად, ხაზს უსვამდა მისი ISIS-ის ლიდერად ლეგიტიმურობას, მიუხედავად იმისა, რომ უსაფრთხოების მიზნით, „იგი ფარულად ფარდის მიღმა რჩებოდა“ [7, გვ. 16–22].

3. „დაიში“ დღეს

2025 წლის მდგომარეობით, „ისლამური სახელმწიფო“ აღარ აკონტროლებს ახლო აღმოსავლეთში მნიშვნელოვან ტერიტორიებს, თუმცა მისი მხრიდან გამოწვეული საფრთხე გლობალური მასშტაბით ნარჩუნდება. ჰიბრიდული ორგანიზაციული მოდელის მეშვეობით, რომელიც მოიცავს რეგიონულ ავტონომიას ცენტრალიზებული კონტროლით, „ისლამური სახელმწიფო“ კვლავ რჩება ლეტალური, მდგრადი და ადაპტირებადი [2].

ამასთანავე, „დაიშის“ აქტიურობის ხასიათი მნიშვნელოვნად შეიცვალა. კონტრტერორიზმის ექსპერტების აზრით, ორგანიზაცია სულ უფრო ნაკლებად

ეყრდნობა მასშტაბურ, ცენტრალიზებულად დაგეგმილ ოპერაციებს და სულ უფრო მეტადაა დამოკიდებული „მძინარე უჯრედების“ და მართლაც შემსრულებლების ქმედებებზე, რომლებიც ავტონომიურად მოქმედებენ, ხელმძღვანელობის პირდაპირი ბრძანებების გარეშე და კონკრეტული რეგიონის მიუხედავად [11].

აღნიშნული ტენდენცია ყველაზე თვალსაჩინოდ თურქეთში გამოვლინდა. 2025 წლის მიწურულს თურქეთის სამართალდამცავებმა, რომლებსაც ჰქონდათ ინფორმაცია, რომ ISIS გეგმავდა საახალწლო დღესასწაულებზე ხალხმრავალ ადგილებში ტერორისტული თავდასხმების სერიას, მასშტაბური დაკავებები დაიწყო. ქვეყნის მასშტაბით ორგანიზაციის დაახლოებით 120 სავარაუდო წევრი დააპატიმრეს. დაპატიმრებულისა და ლიკვიდაციების სერიის მიუხედავად, ტერორისტული განგაში ძალაში დარჩა და თურქეთის მოსახლეობას მოუწოდებდნენ, გამოეჩინათ უკიდურესი სიფრთხილე, განსაკუთრებით ხალხმრავალ ადგილებში.

გრძელდება ISIS-ის აქტივობა სირიაშიც. როდესაც სირიის ქალაქ ჰუმსის შიიტურ მეჩეთში ბომბი აფეთქდა, რის შედეგადაც შვიდი ადამიანი დაიღუპა და თავდასხმაზე პასუხისმგებლობა Al-Qaeda-სთან ადრე დაკავშირებულმა დაჯგუფებამ აიღო, ISIS-მა საჯაროდ დაუჭირა მხარი ამ ტერაქტს, რაც სხვადასხვა რადიკალურ დაჯგუფებას შორის იდეოლოგიური და ტაქტიკური თანამშრომლობის გაგრძელებაზე მიუთითებს.

უნდა აღინიშნოს, რომ სირიაში ბაშარ ალ-ასადის¹⁵ რეჟიმის დამხობამდე ISIS-სა და Al-Qaeda-დან

¹⁵ ბაშარ ალ-ასადი (ინგლ.: Bashar Hafez al-Assad; არაბ.: بشار حافظ الأسد; დაბ. 1965 წ., სირიის დიქტატორი, პრეზიდენტი (2000–2024 წლები), მარშალი და „არაბთა სოციალისტური ბაასის პარტიის – სირიის რეგიონის“ (ინგლ.: Arab Socialist

წარმოშობილ დაჯგუფებებს შორის ურთიერთობა სასტიკი კონკურენციით ხასიათდებოდა, რაც ხშირად ტერიტორიისა და რესურსების კონტროლისთვის შეიარაღებულ შეტაკებებში გადაიზრდებოდა. თუმცა, ასადის რეჟიმის დამხობისა და დამასკოზე, ისევე „ალ-კაიდას“ გარემოცვიდან წამოსული HTS-ის მიერ კონტროლის აღების შემდეგ, ვითარება შეიცვალა. აშშ-მარაას თურქეთისა და აშშ-სკენ შემობრუნებამ, ასევე ისრაელთან ნეიტრალური ურთიერთობების დამყარებამ, სერიოზული უკმაყოფილება გამოიწვია ზოგიერთ ჯიჰადისტში, რომლებიც სირიის სამოქალაქო ომში „სახალიფოს“ მშენებლობის სახელით მონაწილეობდნენ.

დამატებით საფრთხეს ქმნის ის ფაქტი, რომ ამ უკმაყოფილო ელემენტების ნაწილი ამჟამად სირიის არმიასა და უსაფრთხოების სტრუქტურებშია ინტეგრირებული, რაც ზრდის შიდა ტერორიზმის რისკებს და ძირს უთხრის როგორც აშშ-მარაას მთავრობის, ისე მთელი სირიის უსაფრთხოების სისტემის სტაბილურობას.

არასტაბილურობის ცალკე ფაქტორად რჩება ჩრდილოეთ სირიაში არსებული ბანაკები, რომლებსაც აკონტროლებს SDF-ი, აშშ-ის ოფიციალური მოკავშირე ISIS-ის წინააღმდეგ ბრძოლაში. ამ ბანაკებში ათიათასობით დატყვევებული ბოვეიკი და მათი ოჯახები იმყოფებიან. ბოლო დროს სულ უფრო ხშირად ვრცელდება ინფორმაცია პატიმრების გაქცევისა შესახებ და ბანაკის დაცვაში არსებულ კორუფციაზე, რომლებიც ქრთამის საწაღვლოდ ათავისუფლებენ ტერორისტებს. ამრიგად, თუ დამასკო და SDF-ი ვერ მიაღწევენ შეთანხმებას

ინტეგრაციის შესახებ, ხოლო თურქეთი ქვეყნის ჩრდილოეთში მორიგ ანტიტერორისტულ ოპერაციებს დაიწყებს, ამ ბანაკებში სიტუაცია შეიძლება სრულად გამოვიდეს კონტროლიდან.

ერაყში უსაფრთხოების ძალებმა ასევე გააძლიერეს ოპერაციები ISIS-ის „უჯრედების“ წინააღმდეგ სხვადასხვა რეგიონში, მათ შორის სირიის საზღვრის მიმდებარე ტერიტორიებზე. თუმცა, ორგანიზაციის ქსელი ჯერ კიდევ სრულად არ არის ნეიტრალიზებული. მიმომხილველები აღნიშნავენ, რომ ISIS-ის ამჟამინდელი აქტივობა სირიაში, ერაყსა და თურქეთში ჯერ არ ატარებს ფართომასშტაბიანი კამპანიის სახეს, შესაძლოა იმიტომ, რომ ორგანიზაციის ძირითადი ოპერაციების თეატრი ახლა აფრიკაში გადავიდა. თავდასხმების უმრავლესობა აფრიკაში მოხდა, რომელსაც ანალიტიკოსები „ISIS-ის N 1 ოპერატიულ ზონას“ უწოდებენ [11].

„ახლო აღმოსავლეთის მედიის კვლევითი ინსტიტუტის“ (Middle East Media Research Institute) მონაცემებით, რომელიც თვალს ადევნებს ინტერნეტში ჯიჰადისტური ჯგუფების აქტივობას, ISIS-მა ბოლო ექვსი თვის განმავლობაში 584 თავდასხმა განახორციელა, რის შედეგადაც 2519 ადამიანი დაიღუპა [25].

ავსტრალიაშიც ფიქსირდება ISIS-ის „ფარული უჯრედების“ აქტივობა. სიდნეიში, ებრაულ რელიგიურ დღესასწაულ ხანუქაზე, 2025 წლის 14 დეკემბერს, ISIS-ის იდეოლოგიის მიმდევრების მიერ განხორციელებული თავდასხმის შემდეგ, სადაც დაიღუპა 15 ადამიანი ავსტრალიის ძალოვნებმა ანტიტერორისტული ოპერაციების სერია დაიწყეს. მარ-

Ba'ath Party-Syria Region) მდივანი. 2021 წ. 26 მაისის, ბოლო, მსოფლიო საზოგადოების მიერ არაღიარებულ და არაღიარებული საპრეზიდენტო არჩევნებში, ქვეყანაში არსებული მდგომარეობის გამო, მიიღო 13,540,860 ამომრჩევლის ხმა (95,19%). მისი რეჟიმი არსებობდა ძირითადად რუსეთის და ირანის მხარდაჭერით).

თალია, „დაიშმა“ თავდასხმა თავის თავზე არ აიღო, მაგრამ ტერაქტს უწოდა „სიამაყის წყარო“ და ეს ხოცვა-ჟლეტა თავისი პროპაგანდისტის გამოიყენა.

ISIS აქტიურია ავღანეთში. მიუხედავად იმისა, რომ ქვეყანა ტალიბანის ხისტი კონტროლის ქვეშაა, განსაკუთრებულ ყურადღებას იპყრობს ჩრდილოეთ ავღანეთში, ხორასანში, ცენტრალური აზიაზე ორიენტირებული ISIS-თან დაკავშირებული ჯგუფები [11].

2021 წლიდან მოყოლებული, „დაიშის“ მძლავრმა განშტოებამ ავღანეთში ISKP-მ,¹⁶ ტალიბანის

მოსვლის შემდეგ ხელისუფლებაში, გაცილებით მეტი ყურადღება მიიპყრო, როცა მათ მიერ განხორციელებული სისხლიანი ტერაქტების გარდა, მისი რიგები ახალი ბოვეიკებით შეივსო.

აშშ-ში გაწვრთნილი და სამხედრო გადამზადება გავლილი, ავღანეთის ჩამოგდებული მთავრობის¹⁷ დახვეწვის სამსახურის ყოფილი ძალოვნები და ელიტური სამხედრო დანაყოფები, ავღანეთში „ისლამური სახელმწიფოს“ (ISKP) რიგებს უერთდებიან. როგორც გავლენიანი Wall Street Journal-ი წერდა, ისინი ამას იმიტომ აკეთებდნენ, რომ აშშ-ის

¹⁶ „ისლამური სახელმწიფო – ხურასანის პროვინცია“ ან „ისლამური სახელმწიფო – ხურასანის ვილაიათი“ (არაბ.: الدولة الإسلامية – ولاية خراسان; ინგლ.: Islamic State – Khurasan Province, ISKP) ან **ხურასანის ვილაიეთი** – „დაიშთან“ აფილირებული ტერორისტული ისლამისტური დაჯგუფება ავღანეთში. ასევე გამოიყენება ტერმინები ISK (ან IS-K), ISISK (ISIS-K), ISKP, Daesh-Khorasan ან Daesh-K. ISKP აქტიურია ავღანეთში, პაკისტანში, ტაჯიკეთში. არის ავღანეთის მმართველი „ტალიბანის მოძრაობის“ მოსისხლე მტერი. როგორც წერს BBC-ს კორესპონდენტი ფრენკ გარდნერი (Frank Gardner), ISKP ყველაზე სასტიკი დაჯგუფებაა ჯიჰადისტებს შორის ავღანეთში.

იგი დაარსდა 2015 წლის იანვარში ISIS-ის აღზევების დროს. დაჯგუფება ახორციელებს ავღანელი, ასევე პაკისტანელი ჯიჰადისტების გადამზადებას, განსაკუთრებით ტალიბანიდან, რომლებიც დარჩნენ იმედგაცრუებულნი და საკუთარ ორგანიზაციას საკმარისად რადიკალურად არ თვლიდნენ. სახელი „ხორასანი“ (სპარს.: خراسان; რომანიზ.: Xorāsān, საიდანაც მოდის მზე) – გულისხმობს ისტორიულ რეგიონს, რომელიც აერთიანებს თანამედროვე ირანის, ავღანეთის, თურქმენეთის, უზბეკეთის და ტაჯიკეთის ნაწილებს. თავისი განვითარების პიკზე, ჯგუფი დაახლოებით 3000 მებრძოლისგან შედგებოდა. თუმცა, მან მნიშვნელოვანი ზარალი განიცადა შეტაკებებში, როგორც აშშ-სა და ავღანეთის უსაფრთხოების ძალებთან, ასევე ტალიბანთან.

ISKP-ს სამიზნეებს წარმოადგენდა ავღანეთის უსაფრთხოების ძალები, ავღანელი პოლიტიკოსები, აშშ-სა და NATO-ს ძალები, რელიგიური უმცირესობები (განსაკუთრებით შიიტები), საერთაშორისო სააგენტოები, მათ შორის ჰუმანიტარული და ტალიბანი. მათ ადანაშაულებენ ყველაზე სასტიკ ტერაქტებში, რომელიც მოხდა გოგონების სკოლებში, საავადმყოფოებში და სამშობიაროებში კი, სადაც მათ დახვრიტეს ორსული ქალები და ექთნები.

ტალიბებისგან განსხვავებით, რომელთა ინტერესები ავღანეთით შემოიფარგლება, ISKP არის ISIS-ის გლობალური ქსელის ნაწილი, რომელიც ცდილობს თავდასხმას დასავლურ, საერთაშორისო და ჰუმანიტარულ სამიზნეებზე. იგი ბაზირებულია აღმოსავლეთ პროვინცია ნანგარჰარში, ნარკოტიკების და ადამიანების კონტრაბანდის მარშრუტებთან ახლოს. მიუხედავად იმისა, რომ მისი საქმიანობის უმეტესი ნაწილი ნანგარჰარია და ქაბული, მან ასევე გამოაცხადა თავდასხმებზე სხვა პროვინციებში.

საინტერესოა, არის თუ არა ISKP დაკავშირებული ტალიბანთან? პერიფერიულად დიახ, მესამე მხარის, დამოუკიდებელი ტერორისტული ორგანიზაცია „ჰაკანის ქსელის“ (პუშტუ: **هقاني شبکی**; ინგლ.: Haqqani network) მეშვეობით. მკვლევრების აზრით, არსებობს მჭიდრო კავშირები ISKP-სა და „ჰაკანის ქსელს“ შორის, რომელიც თავის მხრივ კავშირშია ტალიბანთან. ISKP-ს სერიოზული უთანხმოება აქვს ტალიბანთან, რომელსაც ადანაშაულებდნენ იმაში, რომ უარი თქვეს ჯიჰადზე და აირჩიეს სამშვიდობო მოლაპარაკებების გზა, რომელიც იმართებოდა კატარის ფეშენებელურ სასტუმროებში. ISKP მიიჩნევს ტალიბანს „რჯულგანდგომილად“ და მათთვის სერიოზულ საფრთხეს წარმოადგენს [12]. 2020 წლიდან ორგანიზაციის ლიდერია ტერორისტ-ისლამისტი **შაჰაბ ალ-მუჰაჯირი** (არაბ.: **شهاب المهاجر**; ინგლ.: Shahab al-Muhajir; იგივე **სანაულაჰ ღაფარი** (ინგლ.: Sanaullah Ghafari) დაბ. 1994 წ.) – BBC News-ის და Center for Strategic and International Studies (CSIS)-ის ანალიზის მიხედვით იგი არის ერაყის მოქალაქე. მისი მეტსახელია „**ალ-მუჰაჯირი**“ (მიგრანტი). ასევე სარგებლობს ფსევდონიმით **სანაულაჰ ას-სადიკი** (ინგლ.: Sanaullah al-Sadiq).

¹⁷ ხელისუფლებაში ტალიბანის დაბრუნებამდე, არსებობდა **ავღანეთის ისლამური რესპუბლიკა**, რომელსაც 2001 წლიდან მართავდა ჰამიდ კარზაის (2004–2014 წწ.) ადმინისტრაცია და აშრაფ ღანის (2014–2021 წწ.) ეროვნული ერთიანობის მთავრობა, რომელიც 2021 წლის აგვისტოში დაემხო, როდესაც ტალიბანმა აიღო დედაქალაქი ქაბული.

ჯარების გასვლის შემდეგ ბედის ანაბარა დარჩნენ, ამერიკელი მფარველების მიერ მიტოვებულნი და ტალიბების მიერ დევნილნი, მიუხედავად უკანასკნელთა დაპირებისა, რომ ჩამოგდებულ მთავრობაში მომუშავეთა ყოფილ ძალოვანებს ან მოხელეებს არ შეეხებოდნენ. აქ ყველაზე მნიშვნელოვანი ისაა, რომ ასეთმა „ახალწვეულებმა“ „ისლამურ სახელმწიფოში“ შეიტანეს კრიტიკულად მნიშვნელოვანი გამოცდილება, სადაზვერვო ინფორმაციის შეკრების, საკუთარი აგენტურული ქსელის, ოპერატიული ინფორმაციის და ომის მართვის მეთოდების სახით, რამაც პოტენციურად გაამყარა ტერორისტული ორგანიზაციის შესაძლებლობები შეეწინააღმდეგოს და ებრძოლოს ტალიბანს მრავალი წელი [45].

მტრის მხარეზე გადასულთა რაოდენობა ყოველდღიურად იზრდება. ამ ავღანელი ოფიცრების ბედი თავისებურად ტრაგიკულია – საკუთარ ქვეყანაში დაწყევლილები, ამერიკელებმაც დაივიწყეს და მიდიან „დაიშში“, თანაც არა ხელცარიელი. უდავოა, რომ მალე ISKP-ს რიგებს ყოფილი ჩინოვნიკებიც შეუერთდებიან, რომლებიც ბოვეიკებს ადგილობრივი თვითმმართველობის სწორად დაბეგვრას და ორგანიზებას ასწავლიან.

ყველაფერი აქაც მეორდება. ამერიკელების მიერ მიტოვებულმა ავღანეთის არმიამ და დაზვერვამ გადაინაცვლა ISKP-ში ისევე, როგორც თავის დროზე სადამ ჰუსეინის ყოფილმა ძალოვნებმა შეადგინეს „ისლამური სახელმწიფოს“ ძირითადი ბირთვი და უპრეცედენტო მწვერვალებამდე ასწიეს ორგანიზაცია და მისცეს მას საშუალება არა მხოლოდ ტერიტორიები დაეპყრო, არამედ დაეწყო სახელმწიფო ინსტიტუტების მშენებლობა. ავღანურ

ISKP-ს აქვს ყველა შანსი, გაიმეოროს ეს წარმატება, რაშიც, უეჭველად, დაეხმარებიან მას იმ ISIS-ის დარჩენილი ელემენტები, რომლებიც შორს არიან დამარცხებისგან [10]. ISKP-ის ოპერატიული ლოგიკა: ტალიბანის იმიჯის შელახვა, როგორც ძალის, რომელსაც შეუძლია ავღანეთში უსაფრთხოების გარანტიის მოცემა.

შეიძლება ითქვას, რომ დღეს, ცენტრალური აზია ISIS-ის ლიდერების მიერ განიხილება, როგორც ექსპანსიის ერთ-ერთი პრიორიტეტული მიმართულება.

ამას გარდა, ISIS-ის ერთ-ერთ მთავარ სტრატეგიულ სამიზნედ კვლავ ევროპა რჩება. მიუხედავად ბოლო დროს მასშტაბური ტერორისტული თავდასხმების არარსებობისა, სპეციალისტები დარწმუნებულები არიან, რომ ევროპის კონტინენტზე რჩება „მძინარე უჯრედების“ და მარტოხელა რადიკალების, მნიშვნელოვანი რაოდენობა რომლებსაც ნებისმიერ მომენტში შეუძლიათ გააქტიურება.

დიდი ბრიტანეთის Royal United Services Institute-ის კიდევ ერთი მკვლევარი, ანტონიო ჯუსტოცი (Antonio Giustozzi) აღნიშნავს, რომ ISIS თავის პროპაგანდაში, სულ უფრო ხშირად იყენებს ე. წ. ინფლუენსერებს. მისი თქმით, ორგანიზაციის ოფიციალური არხები სერიოზულ ზეწოლას განიცდიან მუდმივი მონიტორინგისა და დაბლოკვის გამო, ამიტომ ყურადღება გადადის დახურულ ჩატებსა და გარეგნულად დამოუკიდებელ ბლოგერებზე, რომლებიც ISIS-თან დაკავშირებულ მასალებს სხვა კონტენტთან ერთად ავრცელებენ [11].

დასკვნა

„სახალიფოს“ გამოცხადებიდან თითქმის 12 წლის შემდეგ, „ისლამურმა სახელმწიფომ“ დაკარგა თავისი კონტროლირებადი ტერიტორიები ერაყსა და სირიაში. თავისი განვითარების პიკზე ორგანიზაცია მთელი მსოფლიოს მასშტაბით, სხვადასხვა მონაცემით 200 ათასამდე მებრძოლს ითვლიდა 120-ზე მეტი ქვეყნიდან. იმავდროულად, სხვადასხვა შეფასებით, 2025 წლის შუა პერიოდისთვის, სირიასა და ერაყში, მხოლოდ 3000-მდე აქტიური მებრძოლი დარჩა.

მიუხედავად იმისა, რომ „დაიშის“ გავლენა ახლო აღმოსავლეთში შემცირდა, მისი გლობალური არსებობა მნიშვნელოვნად გაფართოვდა და 2024–2025 წლებში, მსოფლიოში ყველაზე მომავლადინებელ ტერორისტულ ორგანიზაციად რჩებოდა.

2019 წელს სირიასა და ერაყში თვითგამოცხადებული სახალიფოს და ათი ათასობით მებრძოლის დაკარგვის შემდეგ, ორგანიზაციამ რადიკალური სტრუქტურული და ოპერატიული ცვლილებები განიცადა.

2025 წლისათვის „ისლამური სახელმწიფო“ ძირითადად ეყრდნობა რეგიონული ფილიალების დინამიკურ ქსელს, „მძინარე უჯრედებს“ და მართხელა შემსრულებლებს, რომლებიც უფრო დიდი ავტონომიით მოქმედებენ, ვიდრე ოდესმე. ამასთანავე, ავღანეთში არსებული ზემოხსენებული „ისლამური სახელმწიფო – ხურასანის პროვინცია“ ყველაზე თვალსაჩინო ფილიალია, „ცნობილი“ თავისი გახმაურებული თავდასხმებით, აფეთქებებით ავ-

ღანეთში, ირანში, რუსეთში და თურქეთში, რასაც მრავალრიცხოვანი მსხვერპლი მოჰყვება.

არაერთი ექსპერტი ამტკიცებს, რომ „დაიშმა“ დეგრადაცია განიცადა და დავიდა ფილიალების დეცენტრალიზებული ქსელის დონემდე, ნაწილი კი ამტკიცებს, რომ ის, პირიქით, კიდევ უფრო ერთიან, გლობალურად ინტეგრირებულ ორგანიზაციად გადაიქცა, შეიძლება დარწმუნებით ითქვას, რომ „ისლამურმა სახელმწიფომ“ ჰიბრიდული მოდელი მიიღო, რომელიც მოიცავს ორივე ელემენტს [2].

„დაიშის“ ორგანიზებულობა, მიღებული გამოცდილება და არსებობის შეცვლილი ტაქტიკა, შესაძლოა გახდეს მომავალი ძალისხმევის ნაწილი, რათა ის დაბრუნდეს იმ მაღალ ნიშნულზე, რომელზეც იმყოფებოდა ერაყსა და სირიაში 2016 წლამდე. ამიტომ „ისლამური სახელმწიფოს“ საერთო ორგანიზაციული სტრუქტურის გაგება, მათ შორის ქვედანაყოფების და სამინისტროების ანალიზი, მისი ლიდერების მმართველობის პერიოდის შესწავლა, ფასდაუდებელი მასალაა ტერორიზმის წინააღმდეგ ბრძოლის საკითხებით დაკავებული მეცნიერების, მკვლევარებისთვის და სხვა დაინტერესებული პირებისთვის.

„ისლამური სახელმწიფო“ რომელიც ჯერ კიდევ რამდენიმე წლის წინ სირიისა და ერაყის ტერიტორიებს აკონტროლებდა და შემდეგ საერთაშორისო კოალიციის ოპერაციების შედეგად დაკარგა როგორც ტერიტორიული ბაზა, ასევე საკვანძო ლიდერები, კვლავ აღორძინების ნიშნებს ავლენს.

ლიტერატურა

1. Adrian Shtuni (2025, June 11). The Islamic State in 2025: an Evolving Threat Facing a Waning Global Response, *The International Centre for Counter-Terrorism (ICCT)*, Retrieved from: <https://icct.nl/publication/islamic-state-2025-evolving-threat-facing-waning-global-response>
2. Aymenn Jawad Al-Tamimi (2023, October 3). A Brief Biography of Abu al-Hasan al-Hashimi al-Qurashi: The Islamic State's Third Caliph, *Aymenn's Monstrous Publications*, Retrieved from: <https://www.aymennaltamimi.com/p/a-brief-biography-of-abu-al-hasan>
3. Aymenn Jawad Al-Tamimi & Charlie Winter (2023, April 24). *The Islamic State in Dera'a: History and Present Situation*, Hudson Institute, Retrieved from: <https://www.hudson.org/islamic-state-deraa-history-present-situation>
4. Aymenn Jawad Al-Tamimi (2023, August). *Caliphs of the Shadows: The Islamic State's Leaders Post-Mawla*. Combating Terrorism Center (CTC) Sentinel. 16 (8), West Point, New York, pp. 16–22, Retrieved from: <https://ctc.westpoint.edu/wp-content/uploads/2023/08/CTC-SENTINEL-082023.pdf>
5. Bill Roggio & Andrew Tobin (2022, February 3). Islamic State's emir dead after U.S. military raid in Syria. *FDD's Long War Journal*, Retrieved from: <https://www.longwarjournal.org/archives/2022/02/islamic-states-emir-dead-after-u-s-military-raid-in-syria.php>
6. Dmitry Roy (2021, November 2). A Badly Forgotten History: Pro-American Intelligence Services and Officials Join ISIS, *Haqqin.az*, (In Russian), Retrieved from: <https://haqqin.az/news/224531>
7. Farhad Mamedov (2025, December 30). Operating Area No. 1, *Haqqin.az*, (In Russian), Retrieved from: <https://haqqin.az/analytics/370612>
8. Frank Gardner (2021, October 11). Afghanistan: Who are Islamic State Khorasan Province militants? *BBC News*, Retrieved from: <https://www.bbc.com/news/world-asia-58333533>
9. Gordon Corera (2022, February 4). Islamic State leader Abu Ibrahim al-Qurayshi killed in Syria, US says. *BBC News*, Retrieved from: <https://www.bbc.com/news/world-middle-east-60246129>
10. Husham Al-Hashimi (2020, August 30). ISIS's New Leadership: Past Lessons in a New Strategic Environment. *Newlines Institute/For Strategy and Policy*. Washington, DC, Retrieved from: <https://newlinesinstitute.org/syria/isiss-new-leadership-past-lessons-in-a-new-strategic-environment/>
11. Ikram Nur (2020, May 21). The worst: Muslims sympathize again with militants, *Haqqin.az*, (In Russian), Retrieved from: <https://haqqin.az/democracy/178768>
12. Islamic State confirms death of its leader, names replacement (2023, August 4). *Reuters*, Retrieved from: <https://www.reuters.com/world/middle-east/islamic-state-confirms-death-its-leader-names-his-replacement-2023-08-03/>

13. Islamic State (ISIS) Infographic Tallies Operations Over Six Months, Jihad and Terrorism Threat Monitor (2025, December 28). *Middle East Media Research Institute (MEMRI)*, Retrieved from:
<https://www.memri.org/jttm/islamic-state-isis-infographic-tallies-operations-over-six-months-2519-dead-and-wounded-584>
14. Sarah Dadouch, Kareem Fahim Et al. (2022, February 3). This horrible terrorist leader is no more,' Biden says after ISIS leader killed in U.S. raid. *The Washington Post*, Retrieved from:
<https://www.washingtonpost.com/world/2022/02/03/us-syria-strike/>
15. Yaroslav Trofimov (2021, October 31). Left Behind After U.S. Withdrawal, Some Former Afghan Spies and Soldiers Turn to Islamic State. *The Wall Street Journal*, Retrieved from:
<https://www.wsj.com/articles/left-behind-after-u-s-withdrawal-some-former-afghan-spies-and-soldiers-turn-to-islamic-state-11635691605>

UDC 327.56

SCOPUS CODE 3301

<https://doi.org/10.36073/1512-0996-2026-3-221-238>

Daesh's Organisational Structure and Management System (Part IV)

Zviad Tkabladze

Georgian Technical University Faculty of Law and International Relations, Professor
Georgia

Reviewers:

T. Kiknadze, Georgian Technical University, Faculty of law and International Relations. Doctor of Political Sciences, Professor

E-mail: kiknadzetamar12@gtu.ge

M. Manchkhavili, Georgian Technical University Doctor of Political Sciences, Faculty of Law and International Relations, Assistant Professor

E-mail: manchkhavilimaia07@gtu.ge

Abstract. This article is the **IV and Final Part** of the work “**Daesh's Organisational Structure and Management System**”, dedicated to the liquidation of the “Caliph” of the international terrorist organization ISIS (Islamic State, IS, ISIS, ISIL) Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi and subsequent events, the destruction of other new leaders, as well as significant changes in the structure, activities and state of the terrorist organization in recent times.

By 2013, ISIS had completed all stages of its formation, in which the main driving force was the nationalist axis, the former Sunni-Baathist elite of Iraq. After the overthrow of Saddam Hussein, the functionaries of his regime disappeared, and the formation of ISIS's organizational structure did not require the creation of any new governance system.

From the very first days of its existence, ISIS represented a fully-fledged structural, centralized organization, the elements of which actively carried out necessary functions in various areas through the delegation of authority.

Although the group's resources both human, financial, as well as armament and territory have gradually disappeared, first in 2017 and then in 2019, Daesh still exists in the form of small cells and retains the ability to cause harm, and the fight against it is not over yet.

Keywords: Abu Ibrahim al-Hashimi al-Qurashi; Daesh; Management; Structure; Terrorism.

განხილვის თარიღი 21.01.2026

შემოსვლის თარიღი 15.02.2026

ხელმოწერილია დასაბეჭდად 25.09.2026